

Preventie-kit

Wist je dat in 2006 8.072 minderjarigen slachtoffer werden van een verkeersongeval? Van hen verloren 53 het leven, 726 raakten ernstig gewond en 7.293 raakten licht gekwetst (© cijfers NIS). En deze cijfers zeggen nog niet alles. Denk maar aan al die kinderen en jongeren die plots een dierbare, zus, broer, ouder, klasgenoot... verliezen of worden geconfronteerd met een zwaar traject van herstel of blijvende invaliditeit van een familielid of vriend. En dan zijn er nog de kinderen die getuige zijn geweest van een verkeersongeval en dat een plaats moeten geven in hun leven. Ook zij zijn, zij het onrechtstreeks, verkeersslachtoffers.

We denken niet elke dag na over wat ons in het leven kan overkomen. Bijna iedereen heeft een blind vertrouwen in een 'veilige wereld'. Gelukkig maar!

Toch moeten we durven stilstaan bij de realiteit: kinderen worden vaak het slachtoffer van een ongeval. Na de lesuren en bij mooi weer, tijdens de maanden mei-juni en september-oktober, gebeuren de meeste ongevallen. Kinderen jonger dan 10 jaar zijn vaak betrokken als autopassagier of tijdens het oversteken. Kinderen ouder dan 10 jaar bij het fietsen. Uit statistieken blijkt dat meer jongens (2/3) dan meisjes (1/3) een verkeersongeval meemaken.

Betekent dit dat kinderen best weg blijven uit het verkeer? Zeker niet. Het verkeer maakt deel uit van de realiteit, zowel bij kinderen als volwassenen. Je moet je verplaatsen om naar school, het werk, de winkel, je familie en vrienden te gaan. Kinderen mogen daarvan niet worden afgeschermd. Wat belangrijk is, is dat kinderen zich veilig gedragen in het verkeer. Om bewuste verkeersdeelnemers te worden, hebben kinderen nood aan een benadering op hun niveau, die rekening houdt met hun ontwikkeling en leefwereld.

Het leren omgaan met de verkeersregels is een belangrijk onderdeel van verkeerseducatie. Kinderen moeten weten wat mag en niet mag in het verkeer, wat de verkeersborden zeggen. Voor het aanleren van verkeersregels aan kinderen uit de lagere school bestaan reeds verschillende initiatieven. Je vindt een overzicht van interessante organisaties en websites achteraan in deze handleiding. Ook moeten kinderen over de nodige vaardigheden beschikken. Dat leren ze door te oefenen, op de speelplaats en in het verkeer. Daarnaast moeten kinderen weten waarom een gordel en het juiste kinderzitje in de wagen, een reflecterend hesje, een goede verlichting en een helm op de fiets belangrijk zijn.

Om van kinderen bewuste verkeersdeelnemers te maken, is er echter nog meer nodig. De Zeppekit biedt een manier om verkeersopvoeding op een andere manier te benaderen. In dit deel van de handleiding wordt de ervaring van kinderen zelf centraal gesteld. Deze ervaringen komen enerzijds uit de leefwereld van de kinderen zelf, anderzijds kunnen boeken, films, tekeningen, gebruikt worden om de ervaring op te roepen. Wat kinderen ervaren en voelen in het verkeer kan je ook gebruiken om te werken rond verkeersveiligheid en te werken aan verkeersveilig gedrag. Het maakt de kinderen alert op hun gedrag en het gedrag van anderen in het verkeer, en het belang van preventief verkeersgedrag. Daarnaast stelt het de kinderen in staat om beter met hun gevoelens om te gaan als ze zelf een verkeersongeval meemaken. Door stil te staan bij de gevaren van het verkeer en de gevolgen van 'als het misloopt' zijn de kinderen beter voorbereid op het verdriet, de angst, de boosheid. Al hopen we natuurlijk samen met jou dat dit niet nodig zal zijn...

Voor je werkt rond verkeersveiligheid, is het belangrijk dat je weet welke kinderen eventueel zelf slachtoffer waren van een verkeersongeval, of van wie een naaste betrokken was in een verkeersongeval. Wanneer een kind al zulke schokkende gebeurtenis heeft meegemaakt, zal het op een heel andere manier kijken naar het thema dat je aanbrengt. Toets vooraf je manier van werken bij het kind en/of de ouders, en pas het verloop aan als dat nodig is.

Wanneer je werkt rond verkeersveiligheid is het belangrijk om ook de ouders hierbij te betrekken. Zij vervullen immers voor kinderen van de kleuter- en lagere school een belangrijke voorbeeldfunctie. Alles wat je doet met de kinderen staat of valt met de ouders die dit ook vertalen in de realiteit van elke dag. Er zijn verschillende manieren om ouders te informeren.

Enkele suggesties:

- een info-avond voor de ouders, met de video of DVD 'Kinderen hebben eigen spelregels'. Deze opname (13 minuten) werd samengesteld door de Vlaamse Stichting Verkeerskunde en geeft duidelijk weer hoe kinderen het verkeer ervaren en hoe volwassenen hier preventief op kunnen inspelen. Je kan het pakket bestellen bij de Vlaamse Stichting Verkeerskunde: www.verkeerskunde.be
- op een ludieke en activerende manier werken rond de manier waarop kinderen kijken naar het verkeer, bijvoorbeeld in een toneelstuk gebracht door de kinderen voor de ouders. Een inhoudelijke basis kan de brochure 'Kinderen actief in het verkeer – Gezinsbeleid in Vlaanderen' van de Gezinsbond zijn. Deze brochure kan je bestellen via www.gezinsbond.be
- meegeven van een brief waarin je enkele belangrijke en eenvoudige verkeersveilige principes opsomt: oversteken aan het zebrapad, wachten bij rood licht, op de stoep wandelen, op het fietspad fietsen, naar elke kant kijken bij het oversteken, niet roepen naar het kind aan de overkant van de straat met het risico dat het zonder kijken oversteekt aansporen om verkeersouder te worden. Meer info vind je op www.verkeersouders.be

Hieronder vind je voor de derde kleuterklas en per graad in het lager onderwijs enkele algemene suggesties om het thema aan te brengen. Daarbij speelt het ontwikkelingsniveau zeker een belangrijke rol. Daarnaast lees je enkele concrete lessuggesties. Jij als leraar kent je kinderen het best, en weet beter dan wie ook wat voor hen werkt en wat niet. Spring dus creatief om met deze suggesties. Je kan deze suggesties ook aanpassen voor kleuters. We sluiten af met een wegwijs naar andere plaatsen waar je meer materiaal kan terugvinden om te werken rond verkeersonderwijs en verkeersopvoeding.

Door op deze manier bezig te zijn met verkeersveiligheid, werk je aan verschillende eindtermen of ontwikkelingsdoelen tegelijkertijd. Een overzicht vind je hieronder.

KLEUTERONDERWIJS

ONTWIKKELINGSDOELEN 'SOCIALE VAARDIGHEDEN'

- Muzische vorming – drama
(De kleuters...)
3.1 ... kunnen eigen belevenissen, ervaringen, gedachten, gevoelens, handelingen verwoorden.
- Nederlands – spreken
(De kleuters...)
2.3 ... kunnen spreken over gevoelens als blijheid, angst, verdriet, verwondering.
- Wereldoriëntatie – mens
- Ik en mezelf
(De kleuters...)
... kunnen bij zichzelf onderkennen wanneer zij bang, blij, boos of verdrietig zijn en kunnen dit op een eenvoudige wijze uitdrukken.
- Ik en de ander
(De kleuters...)
3.5 ... kunnen bij anderen gevoelens van bang, blij, boos en verdrietig zijn herkennen en kunnen meeleven in dit gevoel.

ONTWIKKELINGSDOELEN 'VERKEER EN MOBILITEIT'

- Leergebied wereldoriëntatie - Domein 6. Ruimte - 'Verkeer – mobiliteit'
(De kleuters...)
6.10 ... herkennen in hun omgeving plaatsen waar ze veilig kunnen spelen en waar niet.
6.11 ... beseffen dat het verkeer risico's inhoudt.
6.12 ... kunnen onder begeleiding elementaire verkeersregels toepassen.

LAGER ONDERWIJS

EINDTERMEN 'SOCIALE VAARDIGHEDEN'

- Domein relatiewijzen
(De leerlingen...)
1.1 ... kunnen zich op een assertieve wijze voorstellen.
1.2 ... kunnen in omgang met anderen respect en waardering opbrengen.
1.3 ... kunnen zorg opbrengen voor iets of iemand anders.
1.4 ... kunnen hulp vragen en zich laten helpen.
1.5 ... kunnen bij groepstaken leiding geven en onder leiding van een medeleerling meewerken.
1.6 ... kunnen kritisch zijn en een eigen mening formuleren.
1.7 ... kunnen zich weerbaar opstellen naar leeftijdgenoten en volwassenen toe door signalen te geven die voor anderen begrijpelijk en aanvaardbaar zijn.

- 1.8 ... kunnen zich discreet opstellen.
- 1.9 ... kunnen ongelijk of onmacht toegeven, kritiek beluisteren en eruit leren.
- Domein gespreksconventies
(De leerlingen...)
 - 2. ... kunnen in functionele situaties een aantal verbale en niet-verbale gespreksconventies naleven.
- Domein samenwerking
(De leerlingen...)
 - 3. ... kunnen samenwerken met anderen, zonder onderscheid van sociale achtergrond, geslacht of etnische origine.

EINDTERMEN 'VERKEER EN MOBILITEIT' VOOR HET LAGER ONDERWIJS

- Leergebied wereldoriëntatie - Domein 6. Ruimte - 'Verkeer – mobiliteit'
(De leerlingen...)
 - 6.12 ... kunnen de gevaarlijke verkeerssituaties in de ruimere schoolomgeving lokaliseren.
 - 6.13 ... beschikken over voldoende reactiesnelheid, evenwichtsbehoud en gevoel voor coördinatie en ze kennen de verkeersregels voor fietsers en voetgangers, om zich zelfstandig en veilig te kunnen verplaatsen langs een voor hen vertrouwde route.
 - 6.14 ... tonen zich in hun gedrag bereid rekening te houden met andere weggebruikers (= attitude).
 - 6.15 ... kennen de belangrijkste gevolgen van het groeiende autogebruik en kunnen de voor- en nadelen van mogelijke alternatieven vergelijken.
 - 6.16 ... kunnen een eenvoudige route uitstippelen met het openbaar vervoer.

DERDE KLEUTERKLAS, EERSTE EN TWEDE LEERJAAR

Waarmee hou je best rekening?

HOUDING IN HET VERKEER

Kinderen uit de derde kleuterklas en het eerste en tweede leerjaar kunnen eigenlijk nog niet zelfstandig deelnemen aan het verkeer. Hoewel een kind gemiddeld rond zijn vijfde verjaardag leert fietsen, begeeft het zich dan meestal nog niet alleen op straat. Deze kinderen zitten meestal als passagier in de wagen of achterop de fiets. Toch nemen zij ook soms actief deel aan het verkeer, voornamelijk als voetgangers. Ze lopen immers aan de hand van mama of papa, of gaan met de klas op stap. Daarbij moeten ze zich bewust zijn van de gevaren die hieraan verbonden zijn en van het belang van verkeersveilig gedrag. Maar het mag ook niet de bedoeling zijn dat de kinderen zich als angstige wezens in het verkeer begeven. Ze moeten voldoende zelfzekerheid opbouwen, zonder roekeloos te worden. Volwassenen (ouders en leraren) hebben voor deze kinderen een voorbeeldfunctie. Respecteer dus als leraar steeds zelf de verkeersregels, en informeer de ouders over wat de kinderen leren. Spoor hen aan om zich samen met de kinderen verkeersveilig te gedragen: oversteken op het zebrapad, zich steeds veilig vastmaken in de auto, altijd stoppen aan de stoeprand vooraleer naar elke kant te kijken bij het oversteken, enzoverder. Zij zijn principieel de eerste en belangrijkste verkeersopvoeders, maar veel ouders zijn zich van die rol niet bewust. Je kan hen op de hoogte brengen via de modelbrief in bijlagen.